

ÚZEMNÍ PLÁN PO KOSOVSKU

Článek je pokračováním článku „Plán obnovy a rozvoje pro kosovské město Istog“, (viz U&ÚR č.4/2001) kterým jsme prezentovali naši humanitární práci na územním rozvojovém dokumentu pro válkou zničené kosovské město Istog. V této druhé části se věnuji zejména procesu projednávání a schvalování územního dokumentu v podmínkách neexistující legislativy a tradice územního plánování.

Jak jsme informovali v čísle 4/2001 od r. 2000 jsme v malém kolektivu (arch. S. Vrabel, doc. J. Koutný, Ing. M. Čablová, doc. Z. Lhotáková a já) zpracovávali pro válkou zničené kosovské město Istog územní rozvojový dokument – „územní plán“. O technických potížích spojených s tvorbou územního dokumentu jsme již hovořili. Nyní bych se chtěla s Vámi podělit o zkušenosti získané v procesu projednávání a schvalování takového dokumentu.

Jak jsem již dříve zmínila, v podmínkách kosovské provincie neexistuje v současnosti žádná legislativa, která by se zabývala podmínkami tvorby, projednávání a schvalování územně plánovacích dokumentů. Také tady neexistuje žádná „současná“ územně plánovací praxe. Územní plány, které by mohly v některých větších městech existovat, nejsou používány, protože byly vytvořeny před válkou v roce 1999 za jiných společenských podmínek – rozumějte Srby, pro srbskou expanzi. Nově jsme se tvorbě územního plánu v Kosovu věnovali zatím pouze my. Vyplývala z toho pro nás úžasná svoboda v našem počínání, ale ještě větší odpovědnost, neboť jsme si v průběhu práce začali uvědomovat, že nastavujeme základní pravidla a zvyklosti pro celou oblast Kosova v nastávajícím období.

Práce na „plánu obnovy a rozvoje města“ jsme započali na podzim 2000 průzkumy a rozbory v terénu. Zadání územního plánu v našem slova smyslu nevzniklo, protože jednak nebyl kdo by jej na kosovské straně vytvořil a v tu dobu ještě ani neexistoval žádný samosprávný orgán, který by jej mohl schválit. Po dohodě s administrátorem OSN, který představoval nejvyšší instanci ve městě (v té době to byl Ing. Martin Dvořák, bývalý primátor Hradce Králové) jsme postoupili po průzkumech a rozborech rovnou ke zpracování konceptu územního plánu. Koncept jsme pojali jako krátkodobý (cca 5 – 10-ti letý plán) obnovy a rozvoje města. Velmi podrobně jsme se zabývali zejména vztahem navrhovaných územních změn a finančních možností města. Snažili jsme se, aby každá navržená investice (zejména do infrastruktury)

přinesla multiplicitní efekt, případně, aby bylo možné žádat na její realizaci finance z evropských resp. světových zdrojů – čistíčka odpadních vod, ochrana vodního zdroje apod.

V době, kdy jsme zpracovávali koncept, proběhly v Kosovu komunální volby, takže když jsme se do provincie v dubnu 2001 vrátili, začínala zde již fungovat samospráva. První jednání se zástupci místní samosprávy nebyla lehká. Je třeba si uvědomit, že v kosovské provincii byla před válkou v roce 1999 samospráva a veškerá veřejná správa v srbských rukou a místní Albánci se na ní v podstatě nepodíleli. Takže namísto úvodní diskuse nad konceptem územního plánu jsme diskutovali o tom, co to

je územní plánování a k čemu tvorba mapy „s barevnými skvrnami“ může být dobrá nejen městu Istog, ale i vlastní samosprávě. V této fázi nám velmi pomohl Martin Dvořák, který, ačkoli již v působil v jiném městě v Kosovu, se s námi jednání účastnil a trpělivě vysvětloval z pozice zkušeného komunálního politika důležitost územního plánu a jeho strategický význam nejen pro město jako takové, ale i pro jeho volené představitele. Nakonec tato část jednání byla velmi úspěšně zakončena a představitelé istogské radnice

Z jednání u tajemníka města Istog

(zejm. pan starosta Fadil Ferati a pan tajemník Haki Rugova) vzali tvorbu územního plánu za svou.

Oproti očekávání nejsložitějším bodem projednání konceptu bylo setkání s místními experty – urbanisty. Nechtěla bych nikterak snižovat odbornou erudici místních odborníků – povětšinou absolventů Příštinské univerzity, ale komunistická megalománie nás provázela v každém jejich návrhu. Padaly požadavky od ztrojnásobení počtu obyvatelstva města v horizontu 5-ti let, demoliční přestavby centra města, vybudování náměstí o rozloze 1 ha (pro současné 5-ti tisícové město) až po „potřebu“ obchvatu města vedeného v horách severně od města – zřejmě v tunelech. Naše argumenty ohledně zdrojů financování takovýchto akcí narážely na stanovisko, že je věcí ekonomů, kde seženou prostředky na zafinancování těchto záměrů.

Pozorný čtenář jistě zaznamenal, že v této fázi neproběhlo žádné jednání s veřejností. Musím upřímně přiznat, že s ohledem na průběh výše popsaných jednání jsme se neodvážili v této fázi něco podobného požadovat. Za úspěch našeho

Trh v Istogu

projednávání jsme považovali, když se nám podařilo přesvědčit vedení města, že územní plán nebude pouze „vládnoucí koalice“, ale všech, kteří se na správě města Istogu podílejí, na základě čehož bylo svoláno projednání konceptu se zástupci politických klubů městského zastupitelstva. Toto jednání oproti našemu očekávání proběhlo ve velmi přátelské a konstruktivní atmosféře. A protože bylo toto jednání tak úspěšné, pojali jsme záměr, že v další fázi – tj. při projednání návrhu přece jenom jednání s veřejností uděláme.

Poslední cestu do Istogu – s hotovým návrhem územního plánu, jsme uskutečnili začátkem října 2001. Územní plán vlastně putoval do Istogu asi 14 dní před námi e-mailem. Když jsme tedy do Istogu dorazili v pondělí 1. října i my, šokoval nás starosta informací, že ve čtvrtek bude územní plán schvalovat zastupitelstvo. Něco takového jsme neočekávali. Měli jsme představu, že návrh územního plánu představíme, jak politickým klubům, tak i veřejnosti, ale v široký konsensus umožňující schválení dokumentu jsme přece jenom – s ohledem na naše zkušenosti z Česka, nedoufali. Taky jsme byli naprosto v šoku ze zjištění, že si vedení města přečetlo celou téměř 70-ti stránkovou textovou zprávu. (Ruku na srdce, kolik našich starostů si celou textovou zprávu svého územního plánu skutečně četlo?)

Protože jsme plánovali jednání s veřejností, jela s námi do Kosova i specialistka na komunikaci s veřejností a participativní metody v projektování – Mgr. Kristýna Píchová z Nadace VIA, Praha. Jednání s veřejností jsme museli uskutečnit v jediném možném termínu – ve středu 3. října, tj. pouze jeden den před zasedáním zastupitelstva. Na přípravu to-

Projednání s veřejností

hoto projednání jsme měli pouze dva dny. A tady je potřeba opět zvýšit přístup místních. Pozvání na jednání vyšlo nejen v místním tisku, objevili se i „zvoucí“ plakáty na veřejných prostranstvích ve městě, ale zejména zafungovalo něco, co by se dalo označit za „osobní pozvání tichou poštou“. K našemu velkému překvapení a nadšení byla zasedací místnost istogského zastupitelstva při projednávání plná (tj. kolem 60-ti zúčastněných). Jednání moderovala Krista a přišli na něj oba administrátoři OSN – bývalý (Ing. Martin Dvořák) i současný (Patrice Mikanagu z Burundy), zástupci vedení města, zástupci tisku, představitelé významných ekonomických subjektů ve městě (např. ředitelka stavební společnosti STANDARD), ale i obyčejní občané města. I když se jednání poněkud vleкло z důvodu překladu z angličtiny do albánštiny, po úvodním vysvětlení hlavních zásad plánu následovala skutečná diskuse. A tady jsme si opět uvědomili, jak nesmyslné je podceňování veřejnosti při projednávání územních plánů. Přípomínky samozřejmě nebyly nikterak odborně formulované, ale ne jeden obyvatel Istogu předvedl schopnost vnímat město nejen jako územní, ale i jako socioekonomický celek. Spíš jako místní zvláštnost jsme vnímali fakt, že se někteří občané dotazovali na existenci fyzického modelu územ-

Vedení města při jednání zastupitelstva

ního plánu. Přesto jednání skončilo velmi dobře – obecně byl vysloven názor, že je velmi dobře, aby město mělo územní plán a že bude dobře, pokud jej tedy nazítří zastupitelé schválí.

Takový průběh projednání s veřejností byl pro nás velmi milým překvapením, přesto jsme se ještě obá-

vali jak se k návrhu územního plánu postaví zastupitelé. Naše nervozita vzrostla zejména poté, kdy se na předjednání územního plánu s předsedy politických klubů zastupitelstva dostavil pouze jeden z nich. Ale naše obavy byly zbytečné. Jednání zastupitelstva mělo obdobný průběh jako jednání s veřejností, jen s tím rozdílem, že jej již nemohla moderovat Krista, ale podle místního protokolu jej vedl tajemník úřadu. Zastupitelům jsme také v úvodu přednesli hlavní zásady řešení územního plánu, následovala diskuse (např. o umístění tržiště živých zvířat) a potom se stalo něco, co jsem ještě nezažila – zastupitelé 100% hlasů územní plán schválili.

A tak se město Istog stalo prvním místem v nově se tvořících podmínkách kosovské provincie, které má územní plán, město které má vizi kam a jak se chce rozvíjet, ale také město, které nyní může žádat dotace na budování technické a dopravní infrastruktury, a které má velkou naději, že bude v těchto žádostech úspěšné, protože jejich žádost je podložena onou dlouhodobou vizí. Jak konkrétně bude územní plán naplňován se neodvažuji vůbec odhadnout, nicméně už proto, že místní samospráva, ale i veřejnost pochopili význam územního plánování, nemyslím, že aplikace istogského územního plánu dopadne výrazně hůře než jak by dopadla u nás. – Možná se mýlím...

*Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Externí učitelka Ústavu teorie
urbanismu FA VUT v Brně*